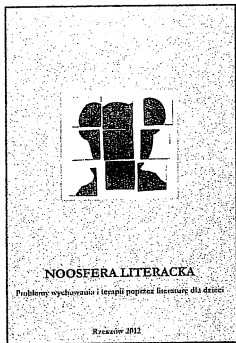

Dobroczywna literatura dla dzieci

Naukowa refleksja o literaturze dla dzieci nie ma w polskich badaniach długiej tradycji. Ostatnie lata przynoszą jednak coraz więcej publikacji na ten temat. Polonistów, pedagogów, logopedów, psychologów, terapeutów i bibliotekarzy zainteresuje na pewno praca *Noosfera literacka*. Książka stanowi zbiorową monografię autorstwa uznanych badaczy z różnych ośrodków akademickich w kraju. Dodatkowym atutem publikacji jest bogaty materiał egzemplifikacyjny, z silną reprezentacją literatury najnowszej (np. cykl o Panu Kuleczce Wojciecha Widłaka, twórczość Roksany

Jędrzejewskiej-Wróbel czy Grzegorza Kasdepke).

Noosfera to pojęcie zaczerpnięte z filozofii, oznaczające nową rzeczywistość. W odniesieniu do literatury obejmuje zarówno treść dzieła, jak i jego konkretyzacje, czyli obrazy, refleksje, idee – kształtowane właśnie przez literaturę. Jest swoistym mikrokosmosem, a zarazem strefą ochronną, jaką tworzy literatura wokół dziecięcego odbiorcy. Na literacką noosferę składają się: teksty do gier i zabaw niemowlęcych, kołysanki, wyliczanki, bajeczki, wiersze liryczne, bajki, baśnie, poematy, opowiadania, powieści, grafika dziecięcych książek, jak również czytelnicze rytuały i ceremonie oraz dziecięcy teatr. Noosfera buduje pierwsze doświadczenie świata i posiada niezwykle cenne właściwości: integrujące i inspirujące.

Zgromadzone w tomie artykuły pogrupowano w czterech częściach. Tematyka pierwszej z nich dotyczy noosfery w kontekście istotnych kwestii literatury dziecięcej wpływających na jej kształt. Wyjaśniono tu m.in., czym jest noosfera literacka (A. Baluch), omówiono wzorce dziecięcego przeżywania świata, np. style lektury książki dla małego czytelnika (G. Leszczyński), poruszono również niezwykle ważny, a rzadko obecny w polskiej literaturze przedmiotu, problem osvajania przez literaturę dziecka ze śmiercią (B. Niesporek-Szamburska).

Filozoficzne, emocjonalne i estetyczne wartości literatury przybliży druga część książki. Autorzy ukazali literaturę dla niedorosłego czytelnika jako propedeutykę filozofii i duchowości. Szczególną uwagę zwrócono na znaczenie emocje w literaturze dla dzieci (K. Zabawa) oraz jej wpływ na osobowość młodego czytelnika.

Terapeutyczne funkcje twórczości dla młodego czytelnika są przedmiotem dociekań autorów trzeciej grupy tekstów. Zwrócono tu uwagę na szeroko rozumiane lecznicze właściwości literatury dziecięco-młodzieżowej, m.in. baśni literackiej *Mały Książę*, bajek terapeutycznych czy poezji dla najmłodszych odbiorców. Można mieć tylko małe zastrzeżenie do koncepcji książki. Wydaje się bowiem, że artykuł Z. Brzuchowskiej „*Królowa Śniegu*” Hansa Christiana Andersena a szansa logoterapii powinien zostać opublikowany właśnie w tej części monografii, tymczasem znalazł się w towarzystwie artykułów z grupy drugiej.

Ostatnia część tomu prezentuje perspektywę edukacyjną: omawia zagadnienia roli kształcenia literackiego dla rozwoju intelektualnego i językowego uczniów (J. Kida), a także ukazuje filozoficzne, kulturowe i teatralne aspekty dydaktyki literatury (m.in. M. Wójcik-Dudek).

Noosfera literacka to książka różnorodna, choć skoncentrowana na jednym problemie. Wydana starannie, lecz bez przepychu. Ma wielu autorów, a mimo to jej wydawcy zadbali o ujednoczenie szaty edytor-skiej, która zasługuje na uznanie. Wiadomo bowiem, że przy dużej liczbie współautorów zadanie to wymaga dodatkowego wysiłku, z którego redaktorzy naukowcy i wydawniczy coraz częściej rezygnują. *Noosfera literacka* wypada na tym tle bardzo dobrze. Jedyńm istotnym jej niedostatkim jest brak indeksu osobowego, niestety nieobecnego także w wielu innych zbiorowych publikacjach.

Marcin Lutomiński

Noosfera literacka. Problemy wychowania i terapii poprzez literaturę dla dzieci, red. Alicja Ungeheuer-Gołąb, Małgorzata Chrobak, WYDAWNICTWO UNIwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2012.